

Cúpla Focal

Tionónta Trioblóideach

le **Padraig MacDiarmada**
editorial@leitrimpost.com

Trí mhíne agus gliceas ár n-iníne d’aontaigh mé féin agus a máthair go gcoimeádfaimís a cat mar bhí sí tar éis athrú isteach in árasán nach ligtear do pheataí a bheith ann

Cé gur cat soghrách geanúil í, Sally, is minic an cat céanna ina crá croí dúinn ó tháinig sí mar lóistéir. Is minic a cheanglaíonn sí í féin idir na cosa orainn agus muid ag iarraidh teacht anuas an staighre gan tuisle agus ár muineál a bhriseadh. Nuair ba mhaith linn fanacht níos faide sa leaba ag an deireadh seachtaine bíonn orainn éirí agus a bricfeasta a thabhairt dí mar bíonn an mheamhlach ár mbodhrú. Agus dhá uair d’úsáid sí an ruga in ionad an bosca brúscair

Nuair thug ár n-iníon Sally chugainn ar dtús bhí níos mó bagáiste aici di ná mar a bheadh agat féin le haghaidh saoire coicíse. Bhí bosca brúscair, bia speisialta do chat meán-aosta, ualach bréagán, luchóga daite, liathróidí solúbtha agus iall chun í a ligint amach ag súgradh. Cuidíonn peataí le huaigheas agus imní an duine a mhaolú agus uaireanta tugtar níos mó aire dóibh ná mar a thugtar do pháistí.

Laethanta saoire

Tá peataí ann anois a chuirtear isteach in óstáin galánta pheataí nuair a bhíonn a n-úinéirí ar a laethanta saoire. Déantar sleamhain cíortha iad gach seachtain agus bíonn cóisirí breith lá acu. Seo iad na peataí a ndéantar peataireacht orthu ag a n-úinéirí saibhre nach bhfuil a fhios acu méid a gcuid airgid ach iad in éagmais leanaí. (Dealraíonn sé gur fearr leo ainmithe ná páistí).

Ní fhaigheann Sally an cúram seo. Tá an t-ádh uirthi go bhfuil lóistín aici agus muna n-athraíonn sí a béasa tá an chontúirt ann go gcaithfí amach í lá ar bith. Is cuma cé chomh cionmhar is atá ár bpeataí dúinne agus muidne dóibh ní daonnaí iad, in ainneoin go bhfuil an cuma ar an scéal go gceapann ár sochaí ábharaíoch gurb amhlaidh atá an scéal. Is maith an rud é go bhfuil cruálacht d’ainmithe ina choir ach ar a láimh eile dhe tá sé dochreidte go gceadtaítear an ginmhilleadh go forleathan ar fud an domhain.

Ní chuirfí suas le hargóint ar son rogha dá mbeadh cruálacht d’ainmithe i gceist. (Agus tá sé seo le feiscint go soiléir na laethanta seo agus feirmeoirí ós chomhair na cúirte de bharr nach bhfuil siad in ann a gcuid ainmhithe a chothú mar nach bhfuil an t-airgead acu chun bia a cheannach dóibh).

Nach ionann seo is a rá beagnach go bhfuil orainn sean luach a chailliúnt nuair a thaobhaimid le ceann nua. Deir éiceolaithe linn go bhfuil truailliú an domhain ar siúl againn ach níl aon rabhadh á thabhairt dúinn faoi na híomhanna agus an phornografaíocht a dhéanann dochar uafásach dár bpáistí. Adhramid an oige ar lámh amháin ach ar an lámh eile ligimid chun drabhlais iad nuair nach ndéanaimid aon iarracht iad a chosaint.

Tá an bhéim anois ar an indibhidiúlachas, ní ar an gclann. Agus an chlann féin, tá sí faoi ionsaí fíochmar. Is ar éigin go bhfuil mórán difríochta idir í agus an pháirtnéireacht homaighnéasach agus tá a buaine faoi ionsaí ag colscaradh éasca. Is é an saibhreas an Dia nua agus déantar dearmad de na bochtáin.

Le déanaí chonaic mé scanán faisnéise faoi conas a dhéanann ainmhithe caidreamh lena chéile. Is iontach go deo na slite atá ag leithéidí an eilifint agus na mólta móra chun labhairt lena chéile. Thaispeáin an clár chomh maith conas is féidir linne caidreamh níos dlúithe a bheith againn lenár bpeataí féin agus an maith-eas a dhéanann siad dúinn agus dár sláinte .

Sábháileadh na mílte daoine ag madraí tarthála thar na blianta . Cuidíonn siad le póilíní teacht ar dhruaí agus de réir taighde atá ar siúl ag eolaithe beidh siad in ann ailse craicinn a bholadh amach .Sna Stáit Aontaithe ligtear do ainmhithe – madraí , cait agus , fiú, lllamasdul isteach i dtithe banaltrais, ní amhain chun suaimhneas intinne a thabhairt dó na daoine, ach chun iad nach labhraíonn á mealladh chun labhairt arís. Úsáidtear capaill i gcathair Bhaile Átha Cliath chun daoine óga dochomhairleacha a choimeád as coireanna ar na sráideanna .

Ag gáire

Is dóigh liom go bhfuil tionchur maithag Sally orainn. Cuireann sí ag gáire muidne lena cleasaíocht. Ritheann sí i ndiaidh liathróidí agus tógann sí ar ais iad. Nuair a bhím im shuí tagann sí agus cuimlíonn sí i féin ar mo chosa, a ruball ardaithe aici agus í ag crónán. Agus cuireann sí fáilte romhainn nuair a thagaimid abhaile tar éis bheith ag siopadóireacht nó ag céilidhe .

Sea , caithfidh mé a admháil go bhfuil sí beagnach ina ball den chlann agus go bhfuil cathú ormsa a stadús a athrú ó thionónta sealadach go peata buan an tí. Fós is ainmhí a thuilleann grá í agus ní ball den chine daonna í agus tá ar intinn againn cúrsaí a choimeád mar sin .

Stair An Sloinne

Mac Duarcáin/Durkan

Taighde Proinsias Mag fhionnaile
Aistriú Rossa Ó Snodaigh

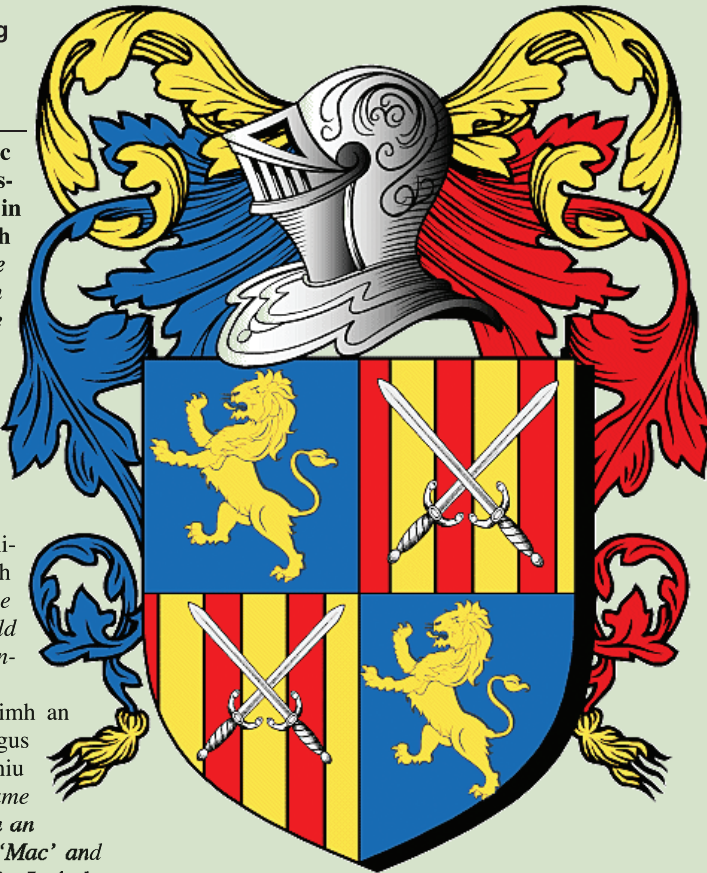
Baineann an sloinne Mac Duarcáin le iarr-dheisceart Contae Shligigh in aice le teorainn Mhaigh Eo (Durkan is a surname belonging to the south west Co Sligo close to the Mayo border).

Bíonn fáil air níos faide soir i liatrom agus Ros Comáin. (It is also found occasionally a little further east in Leitrim and Roscommon). Is ón focal duarcán a chiallaíon duine doirbhíoch a dtagan an sloinne. (The name derives from an old Irish word duarcán meaning ‘pessimist’).

Go stairiúl bíonn Ó roimh an sloinne seachas Mac agus leantar le seo sa lá atá inniu ann. (Historically the name has often been found with an Ó prefix instead of the ‘Mac’ and this is still the case today). Is ón leagan Mac Dhuardáin a dtagan **Gurkin** sa bhéarla. (A variant form Mac Dhuardáin gives us Gurkin in English). Tá na leagan seo uilig sa bhéarla Doorkin, Dorcan, Durcan, Durkin, (Variant spellings in English include Doorkin, Dorcan, Durcan, Durkin), agus an t-aon sloinne Gaelach a thosaíonn le Z cé nach ró-choitianta atá sé; Zorkin (and the now rare Zorkin, the only native Irish surname beginning with Z).

Duarcáin Cliútach

Roinnt des na daoine is cliútaí len sloinne nán t-Oirmhinneach Patrick Durcan Easpag Achadh an Rí ó 1852 go 1875 (Noted people of the name include Reverend Patrick Durcan the Bishop of Achonry from 1852 to 1875), File Chonachtach ba ea é Patrick Durkan a scríobh dánta tír-ghráthach i lar an 18 céad bhí (Patrick Durkan poet of patriotic pieces in the mid 1800s), Ba de shliocht Éireannach an t-aermharascal cliútach shasanach Sir Herbert Durkin Air-Marshall (Sir Herbert Durkin a noted English figure was of Irish ancestry). Agus dár ndóigh an file cáiliúl Paul Durkan a gcloistear go minic sna meáin. (And of course the reknowned poet Paul Durkan who is often heard on the airwaves).

Sna seachtódaí deineadh meastúchán in ar dúradh go raibh 2000 duine len sloinne i dtuaisceart chonachta (It was estimated in the 1970s that there were around 2,000 plus persons of the name in north Connacht). Is beagán daoine len sloinne sa chuid eile den tír (The name is very rare in other parts of Ireland). Deirtí gurb chraobh de mhuintir Uí hEadhra iad. (They are said to have been a branch of the O’Hara clan). Fuair duine de chuid Uí hEadhra darb ainm Duarcán bás i 1225. (In the O’Hara pedigrees we find the name of a Duarcán who died in 1225). Le linn cúistiúnacht Séamus a hAon breactar an sloinne i mbéarla mar seo: Mac Durcan. (In the Inquisitions of James 1st the name always appears as Mac Durcan in English). B’iomaí daoibh san a ainmníoch tiarnaí talún i mbarúntacht Gaileang. (Several of those mentioned were landowners in the barony of Gallen). Le linn cúistiúnacht Strafford i Maigh Eo (1635) litrítear an sloinne Mac Durkain and Mac Curkan. (In the Strafford Inquisition of Co Mayo (1635) the name is spelt in English as Mac Durkain and Mac Curkan).

Usáid do theanga

■ **Ráiteasaí aisteacha. Mura dtaitníonn mo thiomáint leat, greaid leat uaidh an chosán**
If you dont like the way I drive, get off the sidewalk!

■ **Nuair atá an dall ag stiúradh an dall, seas an bealach**
When the blind leadeth the blind, get out of the way.

■ **Bíodh meanga áthais ort i geónaí, beidh fonn ar gach éinne fhios a bheith acu cad é atá ar bun agat**
Keep smiling - it makes every-one wonder what you’re up to.

■ **Dein mionscrúdú ar seo chun chintíú aon fhocal amach**

Proof-read carefully to see if you leave any words out.

■ **Dlíthe gan chiall. Sa Chlaioibhlan i Mheirceá tá sé mí-dhleathach breith ar loch gan ceadúnas Fiach.**
In Cleveland, Ohio it is illegal to catch mice without a hunting license.

■ **In Alasca tá sé mí-dhleathach mús a chaitheamh amach as eitleán.**
You may not push a moose from a moving airplane

■ **In Arizona tá sé mí-dhleathach ag asail coladh i bhfolcadáin**
In Arizona Donkeys are prohibited from sleeping in bathtubs

1.65 milliún cainteoirí Gaeilge

Marian Finucane

Eamon Gilmore